

HELG

Til Båen etter juletorsk

Når havet ligger flatt over Torskebåen, er det en stemningsfylt aktivitet å ligge med båt for å pilke eller sette garn.

Forsker Alf Ring Kleiven har fanget en flott torsk som skal merkes. Havforskningsinstituttet har i lengre tid merket og fulgt med på hvor og hvordan kysttorsk lever. Alf konkluderer med at de undersjøiske grunnene, Raet, er fantastiske leveområder for både fisk og hummer. FOTO: ESPEN BIERUD/HAVFORSKNINGSINSTITUTTET

Torskebåen utenfor Lyngør i Tvedestrand regnet som en av de aller beste stedene å hente jule-torsken.

Selv om svineribbe, pinnekjøtt eller kalkun er førstevalget hos mange når det snakkes julemiddag, er det fortsatt noen som sverger til fersk torsk julaften – og den skal helst være selvfisket. Få steder langs kysten av Aust-Agder er bedre fiskeplasser enn de grunne områdene på utsiden av Tvedestrand skjærgård. Hit setter entusiastene kursen for å hente fersk torsk til jul. At torsken søker opp på grunnene på

denne tiden av året har vært kjent for folk i Tvedestrand gjennom generasjoner. At disse grunnene er deler av de store israndavsetningene fra siste istid, er det ikke så mange som tenker på når de setter kursen mot Båen. Men i nær framtid vil disse områdene, som omtales som raet, israndavsetningene fra siste istid, bli innlemmet i Norges tredje marine nasjonalpark – Raet nasjonalpark.

Torskebåen. Raet i Tvedestrand ligger som en 15 kilometer lang undersjøisk rygg omtrent en kilometer utenfor de ytterste holmer og skjær. Lokalt blir området omtalt som Torskebåen, eller helst bare Båen. Dybden varierer fra kun 5 meter i sydvest og øker ned mot 15 meter i nordøst. Mot Arendal bryter raet vannflaten ved Målen og Tromlingene og utgjør de karakteristiske rullesteinstrendene på sydsiden av Tromøy, Merdø og Jerkholmen, og dette undersjøiske området er et unikt levested for marine planter, dyr og fisk.

8–10 meter. Fritidsfiskere setter kursen rett til havs, og for den moderne fisker som har et blikk på ekkoloddet, registrerer at dybden endrer seg merk-

bart når båten nærmer seg ryggen. Plutselig blir dybden bare 8–10 meter langt til havs. Da er målet nådd og redskapen kan senkes i sjøen.

Mellom de store tareplantene som vokser på bunnen, dannes det små vannvolum, akkurat som små lysninger i en skog. Her finner mange ulike dyregrupper næring og skjul. Disse dyregruppene er ettertraktet mat for skalldyr og fisk. Derfor er tareskogen et ideelt jaktterreng for torsken, en av våre mest effektive rovfisk.

Midt i matfatet. Torsken trives best midt i matfatet, og i tareskogen, som på dette dypet kler store deler av raet, myldrer det av fisk og skalldyr i alle varianter og størrelser. Her lever det skjell, krabbe, hummer, leppefisk, sei, lyr – og torsk. Slik er det langs hele den undersjøiske undervannsryggen som utgjør raet i kommunene Tvedestrand, Arendal og Grimstad.

Risikofylte dager. Tareskogen på Båen er samtidig et trygt og godt levested for stortorsken, men i dagene før jul lever den storkjeftede fisken risikofylte dager. Den lar seg lett friste av en blinkende pilk eller fargerike sluker, og må passe seg for garn, ruser og teiner. Bi-

ter den over mer enn den kan svelge eller svømmer i fella, havner den i gryta. Lite vet den om hvilken forventning og velbehag den da skaper i den fredelige juletid.

En særegen smak av skalldyr karakteriserer fiskekjøttet i torsk fanget på Båen. I dager og uker har stortorsken mesket seg på trollhummer, taskekrabbe og andre små og større skalldyr som er proppfulle av naturens beste smakstoffer. Derfor blir torsk fanget på Båen spesielt attraktiv for folk som setter pris på et ekstra godt fiskemåltid – et tradisjonsrikt festmåltid.

Asbjørn Aanonsen,
rådgiver plan og miljø,
Tvedestrand kommune

Geir Homme,
prosjektleder Raet nasjonal-
park, Fylkesmannen i
Aust-Agder

Jan Atle Knutsen,
fylkesmiljøvernssjef, Fylkes-
mannen i Aust-Agder

For kystfiskeren kan det være lange arbeidsdager når juletorsken skal skaffes. Hvis garna settes dypere enn 15-20 meter, kan de bli fulle av krabber, og settes de skikkelig dypt, fylles gjerne garna med brosme, lysing og havmus. Men raet byr alltid på muligheter til også å få fin torsk. **FOTO: ØIVIND BERG**

FAKTA

Raet – Sørlandets egen nasjonalpark

- De fleste nasjonalparker, i Norge og verden, ligger langt fra folk. Raet nasjonalpark vil omfatte områder der folk bor, områder som i dag brukes til næring og rekreasjon. Nasjonalparken vil derfor fortsatt bli preget av tradisjonsrike aktiviteter knyttet til aktivt friluftsliv og bærekraftig næringsvirksomhet – i vernede områder tilrettelagt for en type bruk som fører til at vi alle føler ansvar. Kort sagt: Vern gjennom bruk.
- I en serie artikler fremover vil fagfolk hos Fylkesmannen i Aust-Agder og kommunene Tvedestrand, Arendal og Grimstad sette fokus på livet og aktiviteter året rundt i områder som vil bli innlemmet i Raet Nasjonalpark.

Tang og tareskogen på Båen er et frodig og ideelt levested for fisk og skalldyr, **FOTO: FRITHJOF MOY/HAVFORSKNINGSINSTITUTTET**

Torsk på 2-3 kilo er ideell størrelse for dem som er ute etter et godt julemåltid. **FOTO: SHUTTERSTOCK**

FAKTA

Raet

- Raet er den store endemorenen, grusryggen, som ble liggende igjen da isbreene i Skandinavia trakk seg tilbake etter siste istid, for ca 10 000 år siden. Raet strekker seg, under og over vann, langs kysten av Vestfold, Telemark og Agder, og raet kan også følges videre fra Norge gjennom Finland og Sverige – helt inn i Russland.
- Da iskappen som dekket Norge under siste istid, begynte å smelte, trakk iskanten seg tilbake langs kysten. Isen og smeltevannet førte med seg løsmasser som ble avsatt på havbunnen. Så fulgte en kaldere periode, og den store isbreen vokste og beveget seg framover. Resultatet ble at den skjøv stein, grus og sand foran seg, og det ble dannet en undersjøisk rygg foran breen.
- Opprinnelig lå denne grusryggen på omtrent hundre meters dyp, men etter hvert som isen smeltet, og landet ble kvitt vekten av breen, begynte landet gradvis å stige. For 4 000 år siden brøt derfor deler av den undersjøiske grusryggen havflaten, bølgene vasket ut sand og grus og lange rullesteinstrender ble skapt – den synlige og svært så karakteristiske delen av Raet.